The background of the image is a dark, textured surface with a marbled pattern in shades of blue, grey, and black. A semi-transparent grey rectangular box is centered on the page, containing the title and author's name in white text.

Psychosociale ondersteuningsnoden van vluchtelingen: een veerkracht benadering

SOFIE VINDEVOGEL

Welzijn onder druk

- Migratie
 - Complexe interactie 'push' & 'pull' factoren
 - keuze \longleftrightarrow dwang
- Cumulatie stressvolle ervaringen vluchtelingen
 - Ervaringen in thuisland (pre-migratie)
 - Ervaringen onderweg (peri-migratie)
 - Ervaringen in aankomstland (post-migratie)
- Gemodereerd door
 - Positie en betrokkenheid: getuige, slachtoffer, dader
 - Sociale ordeningsdimensies: geslacht, leeftijd, sociaal-economische positie, verblijfstatuut, ...
 - Structurele processen: armoede, marginalisering, discriminatie, racisme

Welzijn onder druk

Loeffen & Tigchelaar, 2013: diversiteitscirkel

Psychosociale ondersteuningsnoden van vluchtelingen | Sofie Vindevogel

Impact

- Impact op meerdere levensdomeinen
 - Persoonlijke ontwikkeling
 - Autonomie
 - Emotioneel welbevinden
 - Fysiek welbevinden
 - Materieel welbevinden
 - Interpersoonlijke relaties
 - Sociale inclusie
 - Rechten
 - ...
- Breuklijn : fragmentatie & onzekerheid
 - Identiteitsbeleving
 - Sociale rol & 'belonging'

Impact

- Transitieproces
 - Keten van opeenvolgende gebeurtenissen die uitmonden in een meerlagig en vaak meerjarig proces
 - Onvoorspelbaarheid over richting en verloop traject
 - Veranderde context, referentiekader, rolverwachtingen en leefomstandigheden
 - Disconnectie, dissonantie, aanpassing
 - Potentieel stressvol én transformatief
 - 'Migration of identities' (White, 1995)

Psychosociale impact

- Stressreacties
 - Niet objectieve gebeurtenis an sich maar cognitieve en emotionele waardering van gebeurtenis bepaalt de impact & aard van stressreacties
 - Deze waardering is afhankelijk van
 - Gebeurtenis-gerelateerde factoren *vb. proximateit, duur, levensbedreigend karakter, ...*
 - Individuele factoren *vb. temperament, genetische predispositie, voorgeschiedenis, zingeving, coping, ...*
 - Contextuele factoren *vb. sociale steun, toegang tot hulpverlening, culturele praktijken, ...*

Psychosociale impact

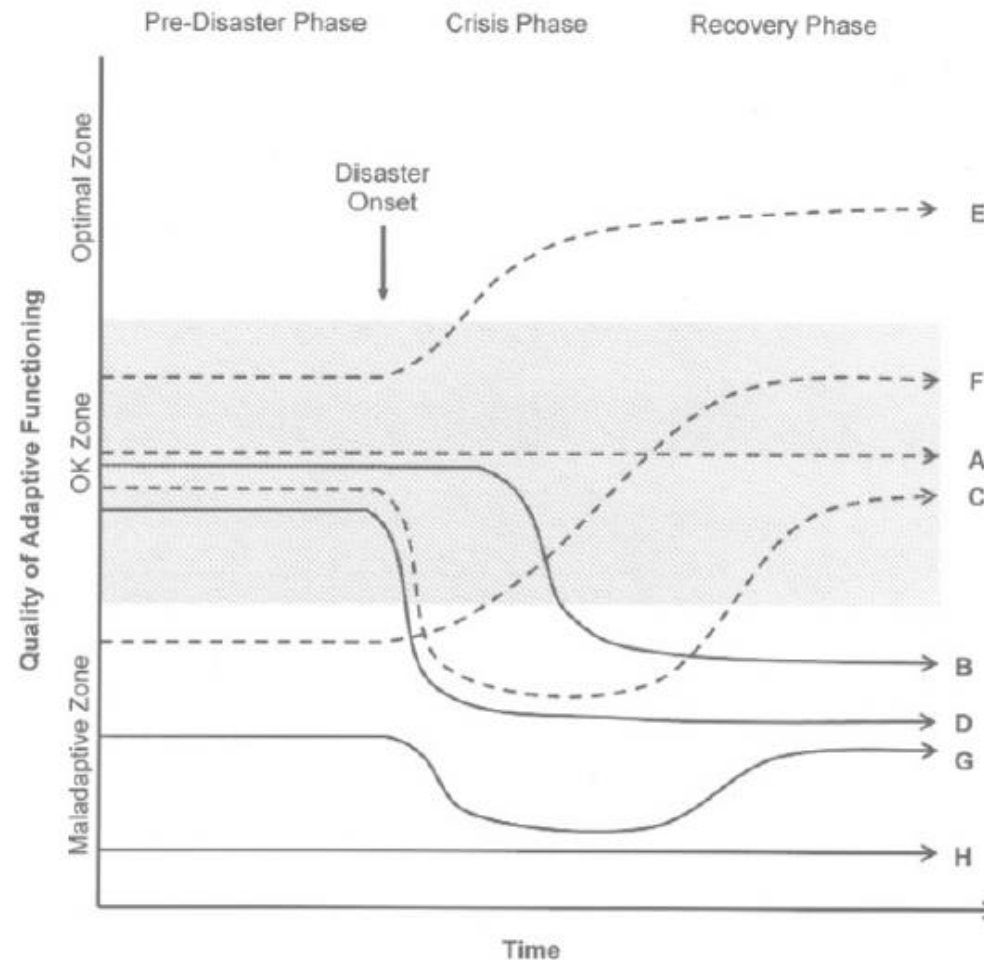
- Hogere mate aan stressgerelateerde noden onder vluchtelingen in vergelijking met algemene populatie (Fazel et al., 2012; Priebe et al., 2016)
 - Trauma en angsten
 - Stemmingsstoornissen o.a. depressieve klachten
 - Slaapproblemen
 - Psychosomatische klachten o.a. pijn, vermoeidheid
- Specifieke uitdagingen (Kirmayer et al., 2011)
 - Taal & communicatie
 - Cultureel diverse referentiekaders
 - Familiale en sociale dynamieken
 - Hulpzoekend gedrag/trajecten naar hulp

Psychosociale impact

- Mogelijke reacties op aversie
(Masten & Obradovic, 2008)

- A = resistance
- B = delayed breakdown
- C = normal response and recovery
- D = breakdown without recovery
- E & F = positive transformation from higher and lower starting levels of adaptive functioning
- G = persistent maladaptive pattern with disaster-related dip in functioning
- H = unresponsive maladaptive pattern

Veerkracht

- Zone van adaptief functioneren
 - Resistentie
 - Herstel
 - Groei

> Afwezigheid van psychosociale ondersteuningsnoden
= capaciteit en omstandigheden die welzijn promoten

Veerkracht

MESOSYSTEEM:

instituten en netwerken

- Toegang tot hulpverlening
- Sociale cohesie & steun
- Buurtverbondenheid
- Sociale inclusie & Participatie
- Institutionele regelgeving
- 'Cultural brokers'
- ...

MACROSYSTEEM:

structurele factoren en structuren

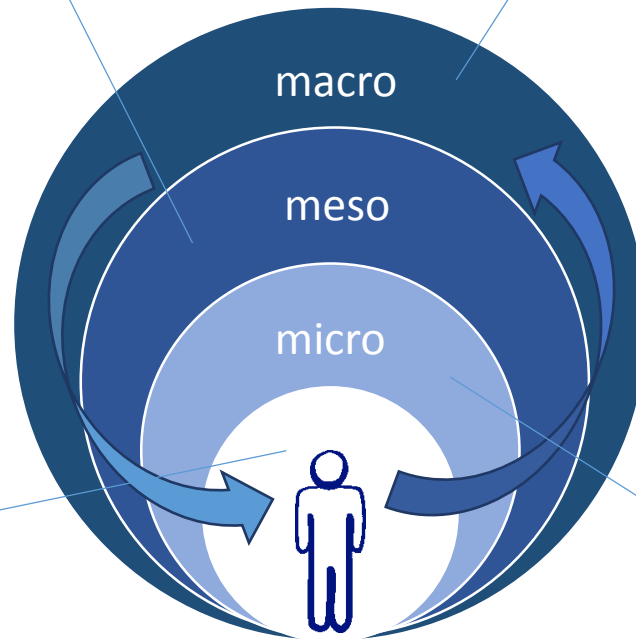
- Cultuur
- Spiritualiteit
- Juridische status
- Politiek beleid
- Economische situatie
- Gezondheidsbeleid
- Communicatie van info
- Veiligheid
- ...

INDIVIDU: genetische, neurologische, biologische en psychologische

- Affectregulatie
- Doorzettingsvermogen
- Zelfvertrouwen
- Aanpassingsvermogen
- Zingeving
- Probleemoplossend vermogen
- Copingmechanismen
- ...

MICROSYSTEEM: primaire sociale netwerken

- Hechttingsrelaties
- Informele steun
- Positieve interpersoonlijke interacties
- Buurtverbondenheid
- Vriendschap
- ...

Veerkracht

≠ individuele kwaliteit of proces

= relationeel, sociaal en contextueel onderbouwd

→ Attribueren aan persoon, relaties & context en hun complexe verwevenheid

→ Belang van aanpassings- en ondersteuningsvermogen van externe subsystemen

Veerkracht

“De psychosociale impact van stressvolle ervaringen in gewapende conflicten wordt verergerd of verlicht door de contexten van migratie en hervestiging”

→ Omstandigheden vluchttraject & opvang/ondersteuning in aankomstland

Lustig et al. 2004; Porter & Haslam, 2005; Fazel et al. 2011; Siriwardhana et al. 2014; Tyrer & Fazel, 2015

Veerkracht

- Context
 - Gefragmenteerd
 - Gepolariseerd
 - Depersonaliseert
 - Problematiseert

Werken vanuit een veerkracht benadering ..

“Aanvankelijk dacht ik bij mezelf dat onze gesprekken en interacties niets veranderden en weinig betekenis hadden. Het klopt dat ze de omstandigheden en situationele factoren misschien niet veranderen, maar ze beïnvloeden wel degelijk mensen en leveren de erkenning en zorg op waar velen zo hard nood aan hebben.” - Hulpverlener

“Ordinary magic” – Ann Masten, 2015

Werken vanuit een veerkracht benadering ..

- Cruciaal om de persoon achter de hulpvragen te zien : erkenning, waardering (*"Energy flows where attention goes"*)
- Bronnen van stress in omgeving erkennen en aanpakken: preventief!
- Psychosociale ondersteuningsnaden erkennen
- Hulpbronnen in diverse systemen exploreren, versterken en aanwenden
- Assen uitbouwen waarrond alternatieve identiteitsinvullingen en sociale rollen kunnen worden vormgegeven
- Macht, machtsverhoudingen en -structuren, (wederzijdse) machteloosheid erkennen
- Bewust zijn van en weerstand bieden aan objectiverend, individualiserend, problematiserend en culpabiliserend discours rond vluchtelingen

Werken vanuit een veerkracht benadering ..

- Noden & sterktegericht (\leftrightarrow pathologiseren)
- Gepersonaliseerd (\leftrightarrow generaliseren)
- Integratief (\leftrightarrow reduceren)
- Context-sensitief (\leftrightarrow individualiseren)

INFO & CONTACT

Dr. Sofie Vindevogel

Hogeschool Gent, Faculteit Mens en Welzijn
Vakgroep Orthopedagogiek & E-QUAL

Sofie.Vindevogel@hogent.be

